

ZARZĄDZENIE NR.....^{6/2021}
REGIONALNEGO DYREKTORA OCHRONY ŚRODOWISKA
w Lublinie

17. MAJ 2021
z dnia 2021 r.

w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody
„Żółwiowe Błota”

Na podstawie art. 22 ust. 2 pkt. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (t. j. z 2020 r. Dz. U. poz. 55 z późn. zm.)

zarządza się, co następuje:

§ 1.

Ustanawia się na 5 lat zadania ochronne dla rezerwatu przyrody „Żółwiowe Błota”, zwanego dalej „rezerwatem”.

§ 2.

Zadania ochronne, o których mowa w § 1, obejmują:

- 1) identyfikację i ocenę istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz sposoby eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń i ich skutków, które są określone w załączniku nr 1 do zarządzenia;
- 2) opis sposobów ochrony czynnej ekosystemów oraz gatunków roślin i zwierząt, z podaniem rodzaju, rozmiaru i lokalizacji poszczególnych zadań, które są określone w załączniku nr 2 do zarządzenia.

§ 3.

Obszar rezerwatu objęty jest ochroną czynną.

§ 4.

Nadzór nad wykonaniem zarządzenia sprawuje Regionalny Konserwator Przyrody w Lublinie.

§ 5.

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

Identyfikacja i ocena istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz sposoby eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń i ich skutków.

L.p.	Identyfikacja i ocena istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych	Sposoby eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń i ich skutków
1.	Niszczenie lęgów żółwia błotnego przez lisy i inne drapieżniki	<p>Zabezpieczenie lęgów żółwia osłonami mechanicznymi</p> <p>Ułatwienie nowo wyklutym żółwiom pokonania drogi do najbliższych zbiorników wodnych</p> <p>Ograniczenie liczebności populacji drapieżników niszczących lęgi lub młode żółwie, w szczególności: lisów, jenotów, borsuków, szopów praczy, wizonów amerykańskich (nerek amerykańskich)</p>
2.	Nadmierne zacienienie miejsc lęgowych żółwia błotnego	Poprawa warunków świetlnych na lęgowiskach poprzez usuwanie drzew i krzewów
3.	Nadmierny odpływ wody z obszaru rezerwatu, powodujący obniżanie się poziomu wód gruntowych oraz lustra wody w jeziorach i stawach, co stwarza niebezpieczeństwo zanikania cennych zbiorowisk bagiennych i pogarszania się warunków bytowania cennych gatunków roślin i zwierząt, w tym żółwia błotnego	Ograniczenie odpływu wody z terenu rezerwatu poprzez utrzymanie możliwości retencyjnych
4.	Nadmierne gromadzenie wody w stawach powodujące groźbę uszkodzenia grobli, która zniszczona spowoduje obniżenie się lustra wody w zbiornikach wodnych i wpłynie negatywnie na cele ochrony rezerwatu	Utrzymanie właściwego poziomu wody w rezerwacie, dzięki utrzymaniu urządzeń piętrzących wodę we właściwym stanie technicznym oraz rozbiórka tam bobrowych blokujących odpływy wody
5.	Gradacja kornika ostrozębnego na obszarze rezerwatu przyrody „Żółwiowe Błota” – zasiedlenie osłabionych drzew sosny zwyczajnej	Ograniczenie gradacji kornika ostrozębnego zagrażającego drzewostanowi sosnowemu zlokalizowanemu na terenie rezerwatu „Żółwiowe Błota”.

Załącznik nr 2

Opis sposobów ochrony czynnej ekosystemów oraz gatunków roślin i zwierząt z podaniem rodzaju, rozmiaru i lokalizacji poszczególnych zadań.

L. p.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar zadań ochronnych	Lokalizacja zadań ochronnych
1.	Zabezpieczanie gniazd żółwia błotnego metalowymi siatkami	W zależności od potrzeb - wszystkie lub wybrane gniazda	Nadleśnictwo: Sobibór Obręb: Dubeczno Leśnictwo: Dekowina oddz. 253d i 254a, 254d, 254f
	Jesienna kontrola lęgów oraz przenoszenie w miarę potrzeby wykłutych żółwi do cieków i zbiorników wodnych	Z wszystkich zabezpieczonych gniazd	Nadleśnictwo: Sobibór Obręb Dubeczno Leśnictwo: Dekowina oddz. 253d i 254a, 254d, 254f
	Odstrzał redukcyjny drapieżników oraz chwywanie w pułapki osobników z gatunku wizon amerykański (norka amerykańska)	W zależności od potrzeb	Obszar całego rezerwatu
2.	Mechaniczne usuwanie drzew i krzewów na lęgowiskach. Wywiezienie pozyskanej biomasy poza obszar rezerwatu	Do 1,0 ha	Nadleśnictwo: Sobibór Obręb Dubeczno Leśnictwo: Dekowina oddz. 253d i 254a, 254d, 254f
3.	Remont i modernizacja grobli	W zależności od potrzeb	Nadleśnictwo: Sobibór Obręb Dubeczno Leśnictwo: Dekowina oddz. 240, 253, 254, 255
4.	Rozbiórka tam bobrowych	W zależności od potrzeb	Nadleśnictwo Sobibór Obręb Dubeczno Leśnictwo Dekowina oddz. 240, 253, 254, 255

5.	Konserwacja urządzeń piętrzących wodę	W zależności od potrzeb	Nadleśnictwo Sobibór Obręb Dubeczno Leśnictwo Dekowina oddz. 240, 253, 254, 255
6.	Identyfikowanie w terenie drzew zasiedlonych przez kornika ostrozębnego i sukcesywne ich usuwanie poprzez ścinę, która ma być tak prowadzona, aby w jak najmniejszym stopniu ingerować w podszyt i ściółkę. Usunięcie uzyskanej biomasy poza obszar rezerwatu i spalenie pozostałości poza obszarem rezerwatu przyrody	W zależności od potrzeb	Nadleśnictwo Sobibór Obręb Dubeczno Leśnictwo Dekowina
7.	Prowadzenie monitoringu kornika ostrozębnego na obszarze rezerwatu „Żółwiowe Błota”, w związku z jego szybkim rozprzestrzenianiem w celu szybkiego podejmowania działań ochronnych.	Obszar całego rezerwatu przyrody – 734,41 ha	Nadleśnictwo Sobibór Obręb Dubeczno Leśnictwo Dekowina

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska
w Lublinie
dr inż. Arkadiusz Iwanik

UZASADNIENIE

Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie w sprawie zadań ochronnych wynika z art. 22 ust. 2, pkt 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. z 2020 r. Dz. U. poz. 55 z późn. zm.) zgodnie, z którym dla rezerwatów przyrody, do czasu ustanowienia planu ochrony, regionalny dyrektor ochrony środowiska ustanawia, w drodze zarządzenia, zadania ochronne.

Rezerwat przyrody „Żółwiowe Błota” o powierzchni 734,41 ha został utworzony zarządzeniem Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych z dnia 17 listopada 1988 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (Monitor Polski z 1988 r. Nr 32, poz. 293). Celem ochrony w rezerwacie jest zachowanie najliczniejszego w kraju stanowiska lęgowego żółwia błotnego oraz wielu chronionych i rzadkich gatunków zwierząt, a także wielu rzadkich i zagrożonych zespołów i gatunków roślin.

Żółw błotny (*Emys orbicularis*) jest gatunkiem objętym ochroną ścisłą preferującym niewielkie, zarastające i płytkie zbiorniki wód stojących lub wolno płynące cieki o szybko nagrzewającej się wodzie, starorzecza, śródleśne bagna, olsy, ekstensywnie użytkowane stawy. Natomiast na miejsca lęgowe wybierają lekkie, piaszczyste gleby porośnięte murawą napiaskową. Zagrożenia dla tego gatunku stanowią: osuszanie terenów podmokłych, regulacje rzek, zanieczyszczenie wód, coraz gęstsza sieć drogowa i związany z nią wzrost natężenia ruchu komunikacyjnego, a także zalesianie tzw. nieużytków będących lęgowiskami żółwia. Do czynników naturalnych mających wpływ na liczebność żółwia błotnego zaliczamy: zarastanie lęgowisk, niekorzystne warunki klimatyczne oraz presje drapieżników niszczących gniazda. Młode żółwie często padają ofiarą lisów, borsuków, jenotów, niektórych gatunków ptaków oraz innych gatunków. W ostatnim czasie na terenie Polesia obserwowano pojedyncze osobniki szopa pracza, który może stanowić duże zagrożenie również dla dorosłych żółwi błotnych. Nieznany jest też wpływ występującej w rezerwacie norki amerykańskiej na liczebność żółwia błotnego, a w szczególności na liczebność młodych osobników. Dlatego planuje się dokonywanie odłowów nerek w pułapki, a następnie po uśmierceniu, badania treści żołądkowej nerek w celu ustalenia, czy młode żółwie stanowią pokarm tego gatunku i w jakich proporcjach. W zależności od uzyskanych wyników podejmowane będą dalsze działania ochronne.

W chwili obecnej, w rezerwacie lisy i inne gatunki drapieżne powodują duże straty w lęgach żółwia błotnego. W związku z powyższym konieczne jest prowadzenie zabiegów ochronnych polegających na zabezpieczaniu gniazd żółwi błotnych. Zabiegi te prowadzone będą wiosną – w okresie składania jaj przez żółwie i jesienią – w okresie wylęgu młodych. Etap wiosenny będzie polegał na obserwacji lęgowisk, wyszukiwaniu na nich samic żółwia błotnego, obserwacji samic składających jaja (z odległości zapewniającej spokój samicy) oraz zabezpieczeniu gniazd po złożeniu jaj. Gniazda będą zabezpieczane metalową siatką, którą zakotwicza się w gruncie szpilami, a następnie maskuje się gniazdo bardzo cienką warstwą igliwia, liści lub piasku. Etap jesienny będzie polegał na kontroli siatek zabezpieczających gniazda, obserwacji i zdejmowaniu osłon tuż przed wylęgiem oraz ewentualnym przenoszeniu młodych żółwi z lęgowisk do zbiorników wodnych w celu zmniejszenia strat na tym etapie rozwoju. Część młodych żółwi samodzielnie opuszcza gniazda i udaje się do zbiorników wodnych.

Ze względu na dużą presję drapieżników, a w szczególności lisów i jenotów, pomimo zabezpieczania gniazd żółwia, dość często ulegają one zniszczeniu. W związku z powyższym w celu ograniczenia start w lęgach oraz zachowania jednej z najliczniejszych i najważniejszych w kraju populacji tego gatunku zachodzi potrzeba redukcji liczebności drapieżników poprzez dokonanie odstrzału redukcyjnego. Doświadczenia ostatnich lat wskazują, że jest to jedna z najtańszych i najbardziej efektywnych metod czynnej ochrony żółwia błotnego jeżeli redukuje się właściwe osobniki.

W chwili obecnej, w rezerwacie dochodzi do pogorszenia warunków bytowania żółwi w skutek zarastania lęgówisk roślinnością drzewiastą i krzewiastą oraz nadmiernego wahań poziomu wody, tj. nadmiernego piętrzenia albo dużego ubytku wody.

Zarastanie lęgówisk żółwia błotnego roślinnością drzewiastą i krzewiastą powoduje ograniczenie insolacji, co prowadzi do niedoinkubowania jaj. W związku z powyższym konieczna jest poprawa warunków świetlnych lęgówisk poprzez usunięcie drzew i krzewów ocieniających miejsca lęgowe żółwi.

Duże wahania poziomu wód gruntowych uzależnione są od warunków atmosferycznych. W okresie suszy obniża się poziom wody gruntowej, w tym poziom lustra wody w jeziorach i stawach. W konsekwencji pogarszają się warunki bytowania wielu gatunków, w tym żółwia błotnego. Zjawisko to sprzyja procesowi sukcesji i stwarza niebezpieczeństwo zanikania zbiorowisk mokradłowych. Dla zachowania unikalnych zbiorowisk bagiennych, bardzo wrażliwych na wahania poziomu wód, konieczne jest podejmowanie działań utrzymujących optymalny poziom wód na terenie rezerwatu. W związku z powyższym konieczny jest stały dozór urządzeń piętrzących i podejmowania szybkich działań naprawczych. W okresie obfitych opadów deszczu dochodzi do dużego podniesienia poziomu wód w jeziorach, a zwłaszcza w stawach, gdyż bobry hamują odpływ wody zatykając roślinnością istniejące przepusty i odpływy naturalne. Spiętrzona woda przelewa się przez groble, co grozi ich przerwaniem i całkowitym odpływem wody ze stawów powodując tym samym znaczące obniżenie poziomu wód w całym ekosystemie. Niezbędna jest zatem stała kontrola odpływów i na bieżąco rozbieranie tam bobrowych, jeżeli poziom spiętrzonych wód gruntowych grozi przerwaniem grobli.

Zadania związane z utrzymaniem stosunków wodnych w rezerwacie oraz zwalczania gradacji kornika ostro zębego w drzewostanach sosnowych zostały wpisane na wniosek Zastępcy Nadleśniczego Nadleśnictwa Sobibór –pismo znak: Zn. spr.: ZG.7212.9.2021 z dnia 20 kwietnia 2021r.

Wykonanie zaplanowanych zabiegów przyczyni się do utrzymania właściwego stanu ochrony przyrody rezerwatu „Żółwiowe Błota” i jednocześnie obszaru Natura 2000 Lasy Sobiborskie PLH060043 poprzez stworzenie optymalnych warunków do rozwoju populacji żółwia błotnego oraz innych gatunków.

Zaplanowane zabiegi ochronne wpisują się w zadania ochronne obszaru Natura 2000 Lasy Sobiborskie PLH060043 ustanowione zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 12 stycznia 2015 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Lasy Sobiborskie PLH060043 (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z 2015 r. poz. 177) zmienionego zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 14 sierpnia 2018 r. w sprawie zmiany planu zadań

ochronnych dla obszaru Natura 2000 Lasy Sobiborskie PLH 060043 (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z 2018 r. poz. 3796).

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska
w Lublinie
dr inż. Arkadiusz Waniuk

